

# Október

Szerző Administrator

2018. október 30.

Utolsó frissítés 2018. október 31.

## Októberi számadás

Riportok, beharangozások, emlegetések, rádió és tévé jelenések, fotóalbum stb... többek közt egy szabadkai interjú és Käfer István Tölgyfa-testvér

lemezbemutatóján elhangzott beszéde:

[https://www.magyarso.rs/hu/3802/mellekletek\\_kilato/190863/Amikor-dalolok-szabadon-sz%C3%A1nyalhatok%E2%80%9D.htm](https://www.magyarso.rs/hu/3802/mellekletek_kilato/190863/Amikor-dalolok-szabadon-sz%C3%A1nyalhatok%E2%80%9D.htm)

<https://szekelyhon.ro/aktualis/akikre-gyermekeinket-bizzuk-n-a-pedagogusok-vilagnapjat-unnepeltek>

<https://www.katolikusradio.hu/archivum.php?firstaudioid=9&mev=2018&mho=10&mnap=25&mora=09&mperc=04>

[http://hu.rimavskasobota.sk/?id\\_menu=0&module\\_action\\_\\_49562\\_\\_id\\_ci=180353#m\\_49562](http://hu.rimavskasobota.sk/?id_menu=0&module_action__49562__id_ci=180353#m_49562)

<https://muzsa.sk/zene/kezdodnek-a-xvi-gyory-dezso-kulturalis-napok>

<http://www.gomorilap.sk/event/szvorak-katalin-es-kudlik-julia-eloadoestje-rimaszombatban/>

<http://szentendre.hu/parbeszed-a-kolteszet-es-a-zene-nyelven/>

[https://www.youtube.com/watch?v=FHYqdntcgml&fbclid=IwAR1CD6reCEZLiEKBicXV4kIOHrZH7UjbpfwhVnhFkBavfpSA-Et-bhN9\\_68](https://www.youtube.com/watch?v=FHYqdntcgml&fbclid=IwAR1CD6reCEZLiEKBicXV4kIOHrZH7UjbpfwhVnhFkBavfpSA-Et-bhN9_68)

<https://felvidek.ma/2018/09/pogany-erzsebet-es-kolar-peter-munkassaga-matol-az-aranykonyvben/>

<https://www.youtube.com/watch?v=1fL-K1QvqQw>

<http://www.magyarkurir.hu/hirek/bartok-bela-koponyegebol-szlovak-nepdalok-szvorak-katalin-eloadasaban>

[https://www.youtube.com/watch?time\\_continue=32&v=1fL-K1QvqQw](https://www.youtube.com/watch?time_continue=32&v=1fL-K1QvqQw)

szózat: <https://www.youtube.com/watch?v=RRqZaqCOPyw>

borlovagok: <https://www.veol.hu/eletstilus/helyi-eletstilus/borlovagokat-avattak-mihaly-napjan-balatonkenesen-2479253/>

BEHARANGOZÓ (október 6. Magyar Szó - Vajdaság)- részlet:

"Amikor dalolok, szabadon szárnyalhatok"

(Szabadkai beszélgetés Szvorák Katalinnal, a Kossuth- és Európai Polgár-díjas énekművésszel)

-- Kincs van a torkában -suttogta mögöttem könnytől bepárasodott szemmel egy nő Szvorák Katalin szabadkai fellépésén, s miközben a gyönyörű népdalt hallgattuk, bevallom, nekem is megindultak a könnyeim.

A felvidéki származású, kivételes tehetségű Szvorák Katalin Kossuth- és Liszt-díjas -- sőt, a közelmúlt óta Európai Polgár díjas - népdalénekesnőt nem kell külön bemutatni olvasóinknak. Ami engem külön is mindig csodálattal tölt el, hogy olyan természetességgel énekel a színpadon örömről, bánatról, az élet apró és nagy dolgairól, ahogyan azt valaha az asszonyok tették mindennapi tevékenységük közben, a pihenés perceiben, a gyermekük, unokájuk ágya fölé hajolva, szüretkor, lakodalmakban, temetésekben, vagy épp a templomban. A szerelem/szeretet érzése, a bű, fájdalom és az áhítat hozták felszínre lelkükből ezeket a dalokat.

Bevallom, 2015 óta legalább százszor meghallgattam a Keresem a szót... című számot, amelyet Szörényi Leventével és a Tárkány Művekkel ad elő. Ez arról a lemezéről van, amelyen újragondolt Szörényi-Bródy számok találhatóak. Ön hogyan találta meg a szót, a hangot, amely ott rejtőzött a lelkében és a torkában?

-- Bevallom nagyon gátlásos gyerek voltam, igencsak nehezen találtam meg , sőt az énekhangomat is meg kellett szoknom, majd elfogadnom. Számomra furcsa volt, amikor énekelnem kellett, hiszen nekem az éneklés annyira intim dolog volt, csak magamnak szántam, nem pedig a közönségnek. Három évesen kellett volna Pincen, a kultúrház avatóünnepségén először fellépnem, ám sírva mentem le a színpadról, mert nem voltam hajlandó a megtanult dalt elénekelni a közönségnek. Sokáig elkísért ez a negatív élmény. Még mindig úgy érzem, ahogyan akkor, hogy az asszonyok

maguknak énekeltek, -- most már azt is tudom: magukat gyógyították a népdalokkal. Persze az előadóművész a közönséget is gyógyítja, mert ahol elhangzik egy dal, ott harmónia terem, ott közösség alakul ki, lélektől-lélekig hat az ének ereje.

A falujukban természetes volt az éneklés?

-- Pinc inkább nótás kedvű falu volt, gazdagabb parasztemberek éltek ott, és inkább a nótát kedvelték. Nagypám is sokat nótázott, nagyanyám a falusi népszínművekben primadonnáskodott. Édesanyámnak is kedves, kellemes hangja volt, papám autodidakta módon tanult meg hegedülni. Pinc, állítólag a pinyőke madárról kapta a nevét, talán nem véletlen, hogy szinte mindenki énekel. Engem ez a természetes közeg szocializált. A Felvidéken két alkalommal - 1976-ban és 78-ban -- megnyertem a Tavaszi szél vizet áraszt... népdalversenyt, és Ág Tibor biztatására elkezdtem népdalokat gyűjteni. Ekkor 16 éves voltam. Arra ösztönzött, ne csak moldvai dalokat énekeljek, hiszen a saját környezetemben is gyönyörű dalok teremnek, menjek el néhány adatközlőhöz. Az akkor például Motyovszki Teréz néninél lejegyzett dalok közül a most megjelent Hazagondolás lemezen néhány szerepel is. Nagyon jó volt ezekkel az emberekkel személyesen találkozni, mert emberi sorsokat is megismerhettem. Egészen máshogy éneklő azokat a dalokat az előadó, amelyeket arcokhoz, sorsokhoz köthetnek. Néptáncoltam a Palóc táncegyüttesben, és ott, akkor éreztem rá igazán a népzene érejére. Fellépések alkalmával sokszor, amikor át kellett öltöznöm a táncosoknak, engem kitessékeltek a színpadra, hogy énekeljek közben. persze, nekem is át kellett öltöznöm, voltak nehéz helyzetek, de megoldottam. Szerettem mindkettőt: a táncot és az éneket is.

Budapestre kerülté egyetemre, abban az időben, amikor a táncművelés már virágzott.

Egy felvidéki, palóc lánynak nagyon nehéz volt megszokni a fővárost. Pesten minden nagyon idegen volt, az egyetemen alig mertem megszólalni, mert megmosolyogták a palóc tájszólásomat. Jött a Röpülj páva... "Határon túli magyar vagyok, hogyan nevezhetnék be?" - aggodalmaskodtam. "Nevez be, és majd meglátjuk" - válaszolták

És megnyerte.. 1981-ben történt ez.

-- Az akkor óriási dolog volt a számomra, mert ezáltal hivatásos népdalénekes lehettem, és hozzátartozik a történelemhez, hogy még ezt megelőzően, 1980-ban elnyertem a Népművészet Ifjú Mestere címet. Ezt csehszlovák állampolgárként könnyek közt vettem át a budapesti Parlamentben.

Azóta a népzene az élete.

-- Igen, annak ellenére, hogy megzenésített verseket is énekelek, megrockoperákban is szerepeltem, valamint Illés Lajos, Szórényi Levente dalokat rögzítettem lemezre, de énekeltem duettet Bobby Mc Ferrinnel is.

Rendkívül sokoldalú művész, ezt bizonyítja a Kudlik Júliával való együttes munka is... Mindig a határokat feszegeti, miközben mindig a népdal talaján marad.

-- Egy hihetetlen tárház ez, a népdalokban mindenre találasz választ, magyarázatot. Saját magad számára is megtalálod azokat a bölcs gondolatokat, amelyek gyógyítanak, útbaigazítanak, amire épp akkor a lelkednek szüksége van. Nem véletlenül énekelhető végig az ember életének minden mozzanata a születéstől a halálig.

Lemezein minden nagy életfordulóra találunk dalokat.

-- Nyolc lemezből álló sorozatot készítettem a Hungarotonnál Közép-Európa népeinek közös dallamkincséből. Természetesen eredeti nyelveken szóltattam meg a népdalokat. Mindig is izgatott, hogy mi az, amiben közösek vagyunk a szomszéd népekkel. A szlovákokkal hihetetlenül sok közös kapcsolódási pont van. Egy a történelmünk, ezt be kell látni. Ezt ők is tudják, de nem árt tudatosítani. Varga Imre műfordító a szlovák népköltészetből ültetett át verseket, ebből született ez évben a szerzői kiadásban megjelent Tölgyfa-testvér lemezem. Csak a nyelv más, de az érzések, a mondanivaló nagyon-nagyon azonos. Hiába, ez már csak így van a szomszédokkal. Most egy fellépésem volt itt, a szomszédban, kicsit délebbre, ahol hat nyelven énekeltem, a dallamot szinte alig váltottam, csak a nyelvet. Ez is példázta, hogy ebben a régióban is mennyi közös dolog van, ami összeköt bennünket.

Az együttélés hatása.

-- Egy népnek a saját zenéje mutatja meg a legjobban a mentalitását. Ha meg akarok ismerni egy nemzetet, a népdalain keresztül vezet a legmélyebb út a lelkületükhöz. Készítettem ökumenikus lemezt is. A Teremtés dicsérete lemezemen zsidó, római katolikus, görögkatolikus, református, evangélikus, unitárius és baptista énekek csendülnek fel, és a több száz éves dallamok szárnyán elénk tárul az a romlatlan teremtett világ, ami mára már csak álom. A természet, az állat és növényvilág tényleg tudja belülről is építeni az embert, és arra akartam felhívni a figyelmet, hogy mennyire nem óvjuk ezt a régi, csodálatos világot. Zárójelesen jegyzem meg, hogy a szabadkai zsinagógában, ahol most beszélgetünk, egy olyan rövidfilmben mutatták be a felújított épületet, ahol az én héber atlatóm, a "Numi, numi" is felcsendül.

Fontos a mai világban a zene által (is) megtalálni a kapcsolódási pontokat Ég és Föld, ember és ember között?

-- A szavak szintjén sok az acsarkodás, a dalok, az énekek szintjén pedig ott a harmónia. Legalábbis, én ezt vallom.

Szvorák Katalinnak 37 lemeze jelent meg eddig, a világ számos országában aratott sikert. Idén -- tekintettel a kerek évfordulóra, a 60. születésnapjára -- három látott napvilágot. Ő pedig most is, a pályán töltött 40 év után is ugyanolyan természetességgel, minden pózt mellőzve lép színpadra most is, mint 1991-ben, amikor akkori zenekarával Magyarokán, a Tisza partján egy ifjúsági táborban énekelt (és előtte készségesen, tapintatosan segített, hogy a fotózásban járatlan újságíró viszonylag elfogadható fotót készítsen róluk az interjúhoz.)

Honnan ez az alázat a népdal iránt, ez a természetesség?

-- Magamnak is próbálom megfogalmazni. Talán onnan, hogy természetes, pózok nélküli ember vagyok. Nem véletlenül találtam meg a népdalt, amely a természetesség nyelve. Ez az én műfajom. Igaz, hogy ifjúkoromban táncdalokat is énekeltem, Kovács Kati számokat, sőt neki köszönhetem, hogy énekes lettem, nagy példaképem. Egyszer ezt meg is vallottam neki. Valóban így van: alázatot a paraszti felmenőimtől, szabadságszeretetet a juhász felmenőimtől örököltem. A népdalénekléshez mind a kettő kell. Szabadnak érzed magad, amikor kilépsz a színpadra. A színpadot most már a kezdeti nehézségek után én is másképp élem meg: öröm. A színpad véd és szabadságot ad, mert amikor dalolok, akkor szabadon szárnyalhatok.

Mihályi Katalin, megjelenik október 6-án (Magyar Szó, Körkép rovatában)

SZVORÁK Katalin: Tölgyfa testvér. Szlovák népköltészet Varga Imre műfordításában.

Ezúttal rendhagyó módon a grafika kerül előtérbe. A CD tölgyfa koronája az ezeréves Magyarország térképét sugallja, híven tükrözve a tiszta forrás hajszálygyökérzetét. Európa kivételes adottságú térségéről van szó. Itt minden etnikum és nemzetiség -köztük a magyar - a politikai magyar/magyarországi/hungarus/uhorský nemzethez tartozik. Az etnikumok, a nemzetiségek különböztek, de a modern értelemben vett nemzet valamennyiük azonos hazatudata volt. Ennek a hihetetlenül nehezen megfogalmazható valóságnak szinte spirituális kifejezése Szvorák Katalin CD-je a maga lenyűgöző bizonyító erejével. Ehhez kiváló szellemi társ Andorka Tímea grafikája

Mindezt a maga világában Bartók Béla sem tudhatta, de váteszi zsenialitásával érezte a kimondhatatlant. Ezért kísérletezett német jegyzeteiben a hungarisch és a magyarisch alkalmazásával. A szlovákok, népköltészetük "hungarikum", a "történelmi" Magyarország alkotó eleme, de nem "magyar". A terminológia mindeddig képtelen a politika lassan két évszázados rontásainak ellensúlyozására. A reformkori nemzetiségből, amelynek egyik része volt a magyar, a magyar nemzet és a más nemzetiségek diszkriminatív gyarkorlata jött létre. A békecsináló hatalmak rendezése többséget és kisebbséget szült, amit a proletárdiktatúra nemzetiséggé minősített. Szlovákia alkotmánya szerint a szlovák nemzettel együtt él a magyar nemzetiség. Ugyanígy nálunk is nemzeti nyelvünk mellett nemzetiségi nyelvekről, kultúráról, szószólokról beszélünk.

Szvorák Katalin CD-je a tiszta forrás bartóki valóságából merít. E végtelen mélységeket izelő Sebő Ferenc nem véletlenül hivatkozik a múlt század hetvenes éveitől kibontakozó táncház mozgalomra. Akkoriban kezdtek sejteni Kárpát-medence-szerte, hogy olyan örökség tör felszínre, ami véget vethet a pénz, a politika megosztásának és bomlasztásának. Sebő Ferenc CD-ajánló soraiban joggal idézi Vikár Bélát 1897-ből, hogy a dallamok gyűjtésének a hazai nemzetiségek zenéjére is ki kell terjednie... Bartók Béla egy lépéssel tovább ment az említett "ungarisch", "magyarisch" megkülönböztetésében, sőt javította egyik szlovák gyűjtőjének szlovák helyesírását! A CD-grafika sugallt egységének meghatározása örökösének a feladata.

A CD ezt az egységet árasztja, nem tagadva a mai realitásokat. Olyan mélységekbe pillant, ahol európai kultúránk alapjai találhatóak. Igaza van Sebő Ferencnek, hogy szlovák muzsikust idéz: "... A szlovák népköltészet dalai ... a magyar népi kultúra szomszédsága, örökös kölcsönhatásban éltek egymás mellett." Ez az egybeforrottság pedig akkor is megmarad, ha a modern nemzeti kultúrák ma államközi kapcsolatok értelmezésében is virágozhatnak. A magyar-szlovák etnikai szimbiózis évszázadai azonban a mai magyar vagy szlovák állampolgár vérereibe is felszívódtak. Annál is inkább, mivel tömeges nemzeti identitás váltások kísérték. Mai szlovákok még tudnak magyarul, vagy már alig, ugyanígy ez a még és már magyarrá lett szlovákokra is érvényes. Szvorák Katalin a maga vállalt palocságával megoszthatatlan magyar-szlovák felföldiségével hungarus és keresztény európaiságot sugárzó hangjával valami egészen újat teremt. Békét a mai magyar-szlovák szellemi összefüggésrendszerben, ami hatni kezd a mindennapi gyakorlatban is.

Ehhez járul hozzá a szintén felföldi Varga Imre értő, természetes műfordításával. Az ő tollából - lelkéből is az árad, hogy a magyarnak legközelebbi rokona, testvére a szlovák, a szlováknak sem a cseh, hiába értik egymást.

Szvorák Kati kiejtése mindkét nyelvben és a nyelvjárásokban minden énekében a tiszta forrást idézi. Bartók Béla Tót népdalok c. gyűjteményének piszkozat-kiadása, újabb készülő kötetei Szvorák Katalin interpretációjával lesznek majd teljessé.

Käfer István